

№ 2/1967.

LAGUTSKOTTETS betänkande № 2/1967 över landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om psykiskt utvecklingsstörda. (№ 5/1967).

Förenämnda framställning, varöver landstinget inbegärt lagutskottets utlåtande, har utskottet behandlat. Utskottet, som därvid såsom sakkunniga hört lagberedningssekreteraren Sune Carlsson och landskapsläkaren Gunnar Jansson, får för landstinget värdsammast framhålla följande:

Vad först beträffar frågan om landstingets lagstiftningsbehörighet har utskottet på grund av den utredning, som landskapsstyrelsens motivering innehåller, kommit till den uppfattningen, att vården av psykiskt utvecklingsstörda är att betrakta såsom socialvård och att landstinget enligt åberopade lagrum i självstyrelselagen har lagstiftningsbehörighet på området. Att den medicinska och sanitära verksamheten i vissa skeden måste inkopplas, beror uteslutande på klienteletets natur och kan icke inverka på lagstiftningsbehörigheten såsom sådan.

Av landskapsstyrelsens motivering framgår även, att lagstiftningsåtgärder från landstingets sida äro behövlige. Förslaget syftar i vissa avseenden längre än rikets lag av den 7 mars 1958 (FFS 107/58), men kan fullt motiveras med tidsenlig syn på omvårdnaden och de lokala förhållandena i landskapet.

Mot förslaget, som utarbetats med tanke även på en framtida utveckling av vårdgebitet ifråga, har utskottet i princip icke något att påminna. Vissa stadganden hava dock givit anledning till uttalanden och ändringsförslag.

2 §. Den allmänna definitionen av vård i rikets lag skiljer sig i vissa avseenden från förslagets definition av "omvårdnad", ehuru någon verklig begreppsåtskillnad icke avses. Det synes därför vara skäl att utbyta ordet "vård" på andra raden mot ordet "skötsel", som användes i rikets lag, helst formuleringen "Med omvårdnad avses vård ..." är mindre lyckad.

4 §. Från punkt 2) i 1 momentet har utskottet strukit orden "som är i behov därav" såsom obehövlige.

Det synes även vara överflödigt och lagtekniskt oriktigt att kvarhålla det sista momentet (mom. 2), som endast erinrar om att rikets lag om förvaltningen av socialvården (FFS 34/1950) gäller på Åland. Däröfver stadgas särskilt i 1 § landskapslagen den 27 juni 1951 (30/51) om socialvården i landskapet Åland. Det står kommuns fullmäktige fritt att mom. 2 förutan i socialnämnden invälja personer med tanke på just de uppgifter, som nu avses. Utskottet har därför strukit mom. 2.

5 §. Början av mom. 1, som avser vård i slutan stalt, har omstiliserats.

Ordet "och" i början av andra raden i mom. 2 har ersatts med ordet "eller".

Enligt mom. 2 i rikets svenskspråkiga lagtext skall de ledande vårdprinciperna vara underställda tillsyn av ett centralsjukhus. Detta beror på felaktig översättning av den finskspråkiga lagtexten, som innehåller en böjningsform av ordet "keskuslaitos". Förslagets avfattning är sålunda riktig och överensstämmer med rikets lag.

Här kan även påpekas, att sista stycket i motiveringen på andra sidan hänvisar till 5 §, ehuru hänvisningen bör avse 7 §.

12 §. I 1 mom. avsedd anmälningsskyldighet åvälves enligt rikets lag (12 § mom. 2) psykiskt efterblivens föräldrar, förmyndare samt varaktiga vårdnadshavare. Motsvarande stadgande saknas helt och hållet i landskapsstyrelsens förslag, beroende på önskemål från "Föräldrakretsens" sida. Det är fullt förklarligt att anmälningstvång icke bör stadgas för föräldrarna, men ifråga om förmyndare och varaktiga vårdnadshavare kan det till och med vara till fördel, att stadgandet införes i landskapslagen. Utskottet har därför infört ett nytt mom. 2 av innebörd, att förmyndare och varaktiga vårdnadshavare skola vara anmälningsskyldiga, medan förslagets mom. 2 blir mom. 3.

17 §. Utskottet har övervägt det av landstingsmannen Lindfors vid remissdebatten gjorda påpekandet, att detta stadgande borde avse även landskapsunderstöd för enskild inrättning, men ur kompenationssynpunkt har utskottet icke ansett skäl att införa detta.

21 §. Enligt påpekande av lagberedningssekreteraren bör mom. 1 rätteligen lyda: "Anstalt för psykiskt utvecklingsstörda beviljas i landskapsunderstöd 55 procent av de verkliga och godtagbara årsutgifterna."

22 §. Ordet "eller" på nästsista raden i mom. 1 har utbytt mot "och".

23 §. Vid remissdebatten framförde ltm. Lindfors önskemålet, att psykiskt utvecklingsstörs föräldrar skulle befrias från ersättningskrav från kommuns sida enligt sociallagen. Då det emellertid är tänkbart att föräldrarna kunna befinna sig i god ekonomisk ställning kan kommuns rätt icke inskränkas. Tillämpningen av sociallagens stadgande i § 30 har i allmänhet också, såsom erfarenheten visat, skett hovsamt, och ifråga om ersättning för omvårdnad åt psykiskt utvecklingsstörd kan man förutsätta, att socialnämnderna skola visa sig särskilt förståelsefulla.

Med hänvisning till ovanstående föreslår utskottet vördsammast, att landstinget ville godkänna lagförslaget, dock sålunda, att nedannämnda lagrum erhålla följande lydelse:

2 §.

Med omvårdnad om psykiskt utvecklingsstörd avses i denna lag undersökning, skötsel och fostran, tillsyn samt efter behov och utvecklingsgrad avpassad undervisning, yrkesutbildning och sysselsättning.

Psykiskt utvecklingsstörd skall beredas i denna lag avsedd omvårdnad så tidigt som möjligt under sin levnad.

3 §.

Högsta ledningen av och tillsynen över omvårdnaden om de psykiskt utvecklingsstörda åvilar landskapsstyrelsen och distriktsinspektören för socialvården samt, enligt vad i 14 och 15 §§ stadgas, socialministeriet.

Hälso- och sjukvårdsverksamhet vid anstalt för psykiskt utvecklingsstörda står likväl under medicinalmyndigheternas tillsyn.

4 §.

Socialnämnden åligger att i enlighet med denna lag och med stöd av i densamma utfärdade bestämmelser leda och övervaka omvårdnaden om de psykiskt utvecklingsstörda i kommunen, varvid det särskilt ankommer på socialnämnden:

- 1) att föra av landskapsstyrelsen föreskrivna förteckningar eller register över i kommunen bosatta psykiskt utvecklingsstörda;
- 2) att på anhållan av psykiskt utvecklingsstörd persons föräldrar, förmyndare eller vårdnadshavare eller på eget initiativ draga försorg om att psykiskt utvecklingsstörd erhåller i denna lag avsedd omvårdnad;
- 3) att förordna om sådan tillsyn, som avses i 9 och 10 §§, eller besluta om tillsynens upphörande; samt
- 4) att fullgöra övriga på kommunen ankommande uppgifter beträffande omvårdnaden om psykiskt utvecklingsstörda.

5 §.

Psykiskt utvecklingsstörd må vid behov beredas vård i särskild kommunal eller enskild centralanstalt, vilken godkänts för ändamålet och verkar enligt pedagogiska, psykologiska och medicinska principer. Dessutom må psykiskt utvecklingsstörd vårdas, undervisas och utbildas i undervisnings- eller annan avdelning inom centralanstalt ävensom i vård-, arbets- eller skolhem eller åtnjuta familjevård under tillsyn av sådan anstalt.

Psykiskt utvecklingsstörd må även undervisas i särskild förskola

eller daghem, som beträffande undersökningen och uppdelningen av vårdtagarna samt de ledande principerna för verksamheten står under tillsyn av centralanstalt.

Psykiskt utvecklingsstörd, som bör anses vara farlig för sig själv eller sin omgivning, må, i enlighet med vad därom i riket är stadgat, vårdas i särskild anstalt eller avdelning.

12 §.

Får medlem eller adjungerad medlem av socialnämnd eller under nämnden lydande tjänsteinnehavare, läkare, hälsosyster, barnmorska, folkskollärare, församlings- eller annan registermyndighet eller i 4 § sinnessjuklagen (FFS 187/52) avsedd vårdbyrå kännedom om psykiskt utvecklingsstörd, som är i behov av i denna lag avsedd omvårdnad, skall anmälan därom göras till socialnämnden.

(Mom. 2). Samma anmälningsskyldighet åligger psykiskt utvecklingsstörds förmyndare och varaktiga vårdnadshavare.

Socialnämnden skall, innan psykiskt utvecklingsstörd införes i förteckning eller register, i stöd av ett på personlig undersökning grundat läkarutlåtande förvissa sig därom, att den anmälda personen är sådan psykiskt utvecklingsstörd, som avses i denna lag.

21 §.

Anstalt för psykiskt utvecklingsstörda beviljas i landskapsunderstöd 55 procent av de verkliga och godtagbara årsutgifterna.

Landskapsunderstöd för årsutgifterna tilldelas anstalten fortlöpande, så länge densamma uppfyller de för erhållande av landskapsunderstöd stadgade förutsättningarna.

22 §.

Den kommun, på vars socialnämnds anhållan psykiskt utvecklingsstörd blivit intagen i anstalt, åligger att för varje vård dygn till anstalten erlægga en av landskapsstyrelsen fastställd vårdavgift. Avgiften för vården av i 5 § 3 mom. avsedda psykiskt utvecklingsstörda vid kommunal och enskild anstalt för psykiskt utvecklingsstörda erlägges likväl i sin helhet av landskapet.

Vårdavgiften skall beträffande kommunal och enskild anstalt för psykiskt utvecklingsstörda bestämmas så, att den motsvarar fyrtiofem procent av anstaltens på grundvalen av de i 21 § avsedda årsutgifterna uträknade vårdavgiftskostnader. För landskapets anstalter skall vårdavgiften fastställas enligt samma grunder som för statens motsvarande anstalter.

Mariehamn den 14 mars 1967.

På

lagutskottets vägnar:

N 5/1967.

Jan Erik Eriksson
Jan Erik Eriksson

ordförande.

N 2/1967.

Stora

det i lag

motiverat

Axel Kuffschinoff

./. Axel Kuffschinoff

sekreterare.

Närvarande i utskottet: Jan Erik Eriksson, ordförande, Eliel Persson, Gustaf Jansson, Fridolf Karlsson och Nils Dahlman.